

HOMILIJA NA SPOMENDAN BL. ALOJZIJA STEPINCA

Krašić, 10. veljače 2026.

Poštovana braćo i sestre, dragi Krašićanci
i svi vi koji ste nam se pridružili putem izravnog prijenosa televizije Laudato!

1. Poznato vam je da kod nas, u našem susjedstvu i u svijetu postoje ljudi koji s različitih polazišta govore i pišu o Alojziju Stepincu i njegovu djelovanju. Među njima su i oni koji svoje spise nazivaju povijesnima a nije ih moguće uvrstiti u ozbiljnu historiografiju jer ne poštuju neke temeljne znanstvene zasade. Između ostalog njihovi autori nerijetko umjesto znanstvene kontekstualne interpretacije arhivskih dokumenata i drugih materijalnih tragova nude svoja ideološka tumačenja, umjesto kritičnošću služe se nedobronamjernošću, unaprijed kvalificirajući Stepinčevu osobu negativnom. Štoviše, pisanim ga putem ili slikom smještaju u pakao, ponašajući se kao da je Bog upravo njima dodijelio zadaću određivati tko ide u nebo a tko u pakao. Onaj tko u Stepincu ne prepoznaje ništa više i ništa drugo od ideološkog i nacionalnog protivnika, ne gleda i ne vidi dobro, diskreditira historiografsku vrijednost svoga pisanja i služenje istini. Navedeni pokušaji ne mogu umanjiti Stepinčevu veličinu, ali nanose štetu dostojanstvu samih pisaca i potiču podjele među pripadnicima određenih Crkava i naroda.

Nismo se okupili danas u Krašiću da bismo tek nešto govorili o Stepincu, još manje da bismo od oltara pokretali polemike s njegovim protivnicima. Želimo u sabranosti srca poslušati Božju riječ da se pogledom vjere obnovimo u cjelovitoj istini o Stepincu, da za njegovu vjernost i žrtvu Bogu zahvalimo, slavimo ga i s njime se otajstveno sjedinimo. U ovoj svetoj misi povjeravam vas snazi Isusove muke, smrti i uskrsnuća, da se tako vjernički obnovite kako biste u svjedočenju Stepinčeve duhovne veličine mogli po preporuci sv. Petra nastupati „blago i s poštovanjem, dobre savjesti da oni koji ozloglašuju njegov dobar život u Kristu, upravo onim budu poštiđeni za što ga potvaraju“ (usp. 1 Pt 3,16).

2. Čuli ste izazovnu tvrdnju pisca Knjige mudrosti: „Duše su pravednika u ruci Božjoj i njih se ne dotiče muka nikakva. Očima se bezbožničkim čini da oni umiru, i njihov odlazak s ovoga svijeta kao nesreća, ali oni su u miru“ (Mudr 3,1-3). U biblijskom smislu pravednici su ljudi koji su svoje živote povjerali Bog i on im je polazište u osobnim opredjeljenjima i društvenom djelovanju. To su oni koji poput mistika XX. stoljeća, Daga Hammarskjölda, generalnog tajnika Ujedinjenih naroda, stradalog u avionskoj nesreći svakodnevno žive od svijesti kako je čudesno i nečuveno biti u Božjoj ruci. Među takve pravednike svrstao se i naš bl. Alojzije Stepinac. Primijetili ste kako sveti pisac u svom govoru nije usmjeren protiv bezbožnika, nego upozorava da njihove oči ne vide dobro i da oni ne prosuđuju točno osobe i događaje, bave se prividom te im treba pomoći da izliječe svoj vid. Naravno, nisu ovdje u pitanju fizičke oči koje može izliječiti stručnjak za vid, nego oči srca, vjera kojom vidimo stvarnost u njezinoj dubini, sadržajnoj i vremenskoj cjelovitosti, u njezinu smislu. U nesposobnosti promatrati ljude i događaje s polazišta vjere, prosuđujemo ih na prikraćen način, dajući apsolutno značenje onome što razumom dohvaćamo. Svjedoci ste, međutim, kako postoji uvjerenje kod većine ljudi da je stvarnost života viša i drugačija od onoga što svojim umom možemo dohvatiti. Osobama i događajima nikada ne možemo razumom doći do kraja, dati im smisao, jer su oni nedostižni, uvijek dublji, trajno viši i dalji.

3. U raspravi s Korinćanima o ljudskom znanju sv. Pavao snažno upozorava: „dijelom znamo, dijelom prorokujemo“ [„partim scimus, partim profetamus“] (1 Kor 13,9). Tu ograničenu našu spoznajnu mogućnost s obzirom na događaje i osobe poznata hrvatska izreka anegdotalno izražava tvrdnjom: „nije se dogodilo ono što se dogodilo, nego ono što je zapisano“! Apostol naroda veli da „znanje nadima, a ljubav izgrađuje“, dodajući: „ako tko misli

da što zna, još ne zna kako treba znati“ (1 Kor 8,1-2). U istraživanju zapisanih i drugih tragova svaki ozbiljan povjesničar zaustavlja se stoga s određenim stavom suzdržanosti i poniznosti, da ne bi učinio nepravdu te svojom interpretacijom dodijelio osobama ono što one nisu bile i nisu učinile ili događajima dao površno značenje, nesposoban dohvatiti domet zbivanja. O važnosti intelektualne poniznosti i spoznaje o ograničenosti vlastitog znanja kao početka mudrosti bio je uvjeren i grčki filozof Sokrat kojem se pripisuje latinska izreka: „scio me nihil scire – znam da ništa ne znam“.

4. Spomenuta Pavlova tvrdnja „dijelom prorokujemo“ ima stoga dublje značenje od običnog tumačenja i racionalne interpretacije stvarnosti. On u Poslanici Efežanima razlaže kako vjernici imaju mogućnost pristupiti ljubavi Kristovoj na nadspoznajni način i biti dionici sve Punine Božje (usp. Ef 3,19), otajstva, po djelovanju samog Isusa Krista u snazi njegova Duha. Vjernici su, naime, po krsnom pomazanju Duhom Svetim u zajedništvu Crkve, Tijela Kristova osposobljeni „osjećajem vjere“ [„sensusom fidei“] ili „osjećajem vjernika“ [„sensusom fidelium“] te II. vatikanski sabor tvrdi da se na temelju toga cjelina vjernika ne može prevariti u objavljenim stvarnostima vjere i morala. Vrijedno je čuti središnji dio tog saborskog naučavanja koje kaže: „Sveukupnost vjernika, koji imaju pomazanje od Svetoga (usp. 1 Iv 2, 20 i 27), ne može se u vjerovanju prevariti, a to svoje osobito svojstvo očituje nadnaravnim osjećajem vjere svega naroda, kad »od biskupa pa do posljednjih vjernih laika« pokazuje svoje opće slaganje u stvarima vjere i čudoređa. Naime, tim osjećajem vjere, koji pobuđuje i podržava Duh istine, Božji narod pod vodstvom svetoga učiteljstva, koje vjerno slijedi, prima ne više ljudsku riječ nego uistinu Božju riječ (usp. 1 Sol 2, 13), nepokolebljivo prianja uz vjeru jednom predanu svetima (Jd 3) te pravilnim sudom dublje prodire u nju i u životu je potpuno primjenjuje“ (LG 12). Vjernici su dakle po koncilskom učenju neprevarljivi „u vjerovanju“ [„in credendo“] a Petrov nasljednik je neprevarljiv „u naučavanju“ [„in docendo“] (usp. LG 12; LG 25). Sabor visoko vrednuje „sensus fidei“ i „sensus fidelium“ u njihovu teološkom značenju, ne osvrćući se na izreku „vox populi, vox Dei“ [„glas naroda, glas Božji“], koja se rabi uglavnom na političkom području.

5. Kojeg li dostojanstva Božjeg naroda i važnosti njegove proročke osposobljenosti u prosudbama i o bl. Alojziju Stepincu! Tko je Alojzije Stepinac u svom vjerničkom identitetu i djelovanju cjelovito spoznaju ljudi budna vjernička srca, ispunjena svjetlom Božjega Duha, osjetljiva za ono što on ostvaruje u osobama i događajima. Upravo zato što nevjernici ne vide tko su vjernici u njihovu krsnom identitetu sv. Pavao upozorava Korinćane da se ne parniče pred nevjernicima (usp. 1 Kor 6,1-8). Alojzije Stepinac je osobno iskustvo kako poganski sudovi ne dohvaćaju stvarnost kojoj imamo pristup vjerom te od ranokršćanskih vremena sve do danas osuđuju kršćane na mučeništvo i na smrt.

6. Radostan sam što sam u svojim najmlađim danima u rodnoj župi Davor, prije svoga preseljenja u Slav. Brod imao mogućnost u obitelji i crkvenoj zajednici otkriti istinitost navedenog učenja II. vatikanskog sabora u vjerničkom prepoznavanju tko je Alojzije Stepinac. Bio je to moj prvi susret sa Stepincem. Dok su komunističke vlasti namještenim sudskim procesom i osudom dodijelile Stepincu 16 godina zatvora i prisilnog rada, uz gubitak političkih i građanskih prava u trajanju od 5 godina, davorski su vjernici, uronjeni u molitvu za svoga pastira krsnim proročkim pomazanjem, očima vjere neprevarljivo prepoznali njegovu duhovnu veličinu, istinu o njegovoj nedužnosti. Posvjedočili su kako je on živ u memoriji vjere Božjega naroda. Navedenu neprevarljivost u vjeri, „sensus fidelium“ s obzirom na Stepinca očituje tijekom više desetljeća i mnoštvo drugih vjernika, napose hodočasnika koji dolaze na njegov grob u zagrebačkoj katedrali, i onih koji pohađaju njegov rodni Krašić, iskazujući mu poštovanje, utječući se njegovu zagovoru i postižući uslišanja.

7. Razumljivo je da ne smijemo obezvrijediti časa nastojanja historičara da na temelju pisanih izvora i drugih dokumenata oblikuju, makar i djelomičnu istinu o nekom događaju ili osobama. No, zloporaba je Isusove tvrdnje „Istina će vas osloboditi“ (Iv 8,32) kad se ona svede

na čistu faktografiju. Argument vjere pridonosi cjelovitosti povijesnog argumenta. Provjerljive činjenice potrebno je, naime, povezati s proročkom dimenzijom Božjeg naroda, koji u svjetlu Duha Svetoga iz vjere prepoznaje i interpretira djelovanje neke osobe i događaje u koje je ona uključena. U tom okviru vjernik se uvijek prisjeća pitanja što ga je Pilat postavio Isusu: „Što je istina?“ (Iv 18,38) i Isusove tvrdnje: „Ja sam Istina“ (Iv 14,6).

8. Kongregacija za proglašenje svetih (danas Dikasterij za proglašenje svetih), najviše tijelo Katoličke Crkve mjerodavno za prosudbu svetosti nekog vjernika, pristupila je Stepincu tako da je povijesne argumente povezala s argumentima vjere. Uz temeljitu prouku arhivskih i drugih dokumenata, saslušanje svjedoka, napose je razmotrila štovanje koje mu Božji narod iskazuje i zaključila da je dostojan biti proglašen blaženim. Kako dobro znadete, na oltar ga je uzdigao sam papa Ivan Pavao II., vrhovni poglavar Katoličke Crkve 3. listopada 1998. godine u Mariji Bistrici. Time je dao puno značenje svojoj izjavi prigodom prvog pastoralnog pohoda Hrvatskoj 1994. godine: „Stepinac je najsvjetliji lik Crkve Božje u Hrvata“. Nakon toga navedena Kongregacija provela je daljnji propisani postupak s obzirom na Stepinčevu osobu i posvjedočila da je ono što je o njemu utvrđeno u postupku njegova proglašenja blaženim dobilo potvrdu čudom koje vjera prepoznaje kao Božji znak da je Blaženikova osoba zavrijedila biti proglašena svetom a njezino štovanje prošireno na opću Crkvu. Činjenica da Stepinac još nije kanoniziran ni najmanje ne oduzima vjerodostojnost i snagu utvrđenoj svetosti njegove osobe i ne priječi da ga kao blaženika štujemo, molimo njegov zagovor i nasljedujemo. Valja nam se više radovati onome što on jest kao blaženik, nego žaliti što još nije kanoniziran.

9. Dok stavljamo danas Stepinca pred oči naše vjere, želimo se podsjetiti da on nije bio političar, nego nerijetko instrumentaliziran ili manipuliran za političke svrhe, nije bio nacionalni vođa, državni strateg ili bilo što slično jer to nije smatrao svojim poslanjem, nego je bio vjernik i pastir, što je dosljedno evanđeoski svjedočio u teškim vremenima, napose II. svjetskog rata. Iz te svijesti, kako je ustvrdio sluga Božji kardinal Franjo Kuharić, znao je da „ima istina od kojih se ne može odstupiti, granica na kojima se mora stati i položaja s kojih se ne smije uzmaknuti“, pa ni onda kad zbog toga treba trpjeti. Vjerničko polazište svoga djelovanja Stepinac je očitovao i na komunističkom sudu rekavši: „Znajte, Isus Krist je Bog! Za njega smo spremni umirati“. Bio je, naime, uvjeren kako on dajući život za Boga, Crkvu i svoj narod pada u zemlju da bi poput zrna pšenice umro i na taj način ušao u dinamizam Isusova umiranja i pobjede nad smrću, kako tumači Isus u današnjem evanđelju. Svoju osudu, poniženje i trpljenje prihvatio je bez gorčine, praštajući progoniteljima, nasljedujući svoga Gospodina i sjedinjujući se s njime. Progone, nepravdu i nasilje koje mu je nanoseno shvaćao je kao kušnju vjernosti Bogu, po Isusovoj najavi učenicima: „Svi će vas zamrziti zbog imena moga. Ali tko ustraje do svršetka, bit će spašen“ (Mt 10,22). Na svoj način odjelotvorio je riječi sv. Pavla koje smo čuli u drugom čitanju: „Ali u sebi prihvatismo i smrtnu osudu da se ne bismo uzdali u same sebe, nego u Boga koji uskrisuje mrtve. Ovo je naša slava: svjedočanstvo naše savjesti“ (2 Kor 1,9). U tom je smislu na montiranom sudu izjavio da mu je savjest čista.

10. Stepinac je volio svoj hrvatski narod i domovinu, radovao se uspostavi hrvatske države, ali ne na način prezira i isključivosti prema drugima. Hrvatstvo za njega nije bilo ideologija tla i krvi, niti neki politički program, nego sustav evanđeoskih vrijednosti. U svom ponašanju prema drugima nije se dao zvesti nepravdama koje su nanosene njemu i njegovu narodu. Svjedočio je da nije prvo pitanje kako biti Hrvat, Srbin, Židov ili član nekog drugog naroda, nego kako biti čovjek u različitosti nacionalnih i kulturoloških posebnosti u uzajamnom poštovanju. Imao je na umu Apostolovu tvrdnju upućenu Galaćanima: „Nema više: Židov - Grk! Nema više: rob - slobodnjak! Nema više: muško - žensko! Svi ste vi Jedan u Kristu Isusu!“ (Gal 3,28). Prigovor da Stepinac nije učinio dovoljno za progonjene pripadnike pojedinih naroda u Hrvatskoj tijekom II. svjetskog rata i da nije dovoljno jasno i glasno osuđivao one koji su vršili zločine, pokušaj je dodijeliti mu da se ponaša onako kako bismo mi

to htjeli iz sadašnjih svojih pogleda i stanja, ne poštujući okolnosti u kojima se našao i trebao imati mudrosti da svojim nastupima ne izazove još veće zlo i brojnije žrtve.

11. Određeni ljudi i mediji u ono doba kao i danas dodjeljuju Crkvi i njezinim pastirima zadaću osuđivati neke društvene pojave, sustave vladanja, napose zločine i zločince. Stepinac je dobro poznao Isusove riječi: „Ne sudite, da ne budete osuđeni! Jer sudom kojim sudite bit ćete suđeni“ (Mt 7,1) te je svoje pastirsko djelovanje utemeljio u Isusovu stavu očitovanom Nikodema: „Jer Bog nije poslao svojega Sina na svijet da svijet osudi, nego da se svijet spasi po njemu“ (Iv 3,17). Stepinac je bio svjestan da kao pastir u duhu spomenutih Isusovih riječi nije pozvan osuđivati nego nasljeđujući svoga Gospodina liječiti, te je to vršio evanđeoskim načelima u propovijedima, upravljenima i onodobnim vlastodržcima te nastojanjem oko dobra koje je na više načina činio ljudima različitih vjerskih, nacionalnih i svjetonazorskih pripadnosti, što njegovi osporavatelji nerijetko prešućuju ili omalovažavaju. Pismo koje je Stepinac uputio poglavniku NDH 24. veljače 1943. s obzirom na ubojstva u jasenovačkom logoru u kojem je rekao „ovo je sramotna ljaga i zločin, koji vapije u nebo za osvetom, kao što je sramotna ljaga čitavi Jasenovac za Nezavisnu Državu Hrvatsku“, bilo je više proročka riječ pastira kojemu je stalo do obraćenja zlotvora, nego li do njegove osude. Slično valja prosuđivati i njegove nastupe prema komunističkim vlastima. Stoga one koji pristupaju Stepincu isključivo sa svojih negativnih stajališta i u spomenutom pogledu valjalo bi podsjetiti da za njega vrijede riječi koje je Isus rekao u svoju obranu: „sve ako meni i ne vjerujete, djelima vjerujte“ (Iv 10,38).

Stepinac je bio sin Katoličke Crkve, te je svojom vjernošću nasljedniku sv. Petra u Rimu, odnosno prema Pravoslavnoj Crkvi i drugim kršćanskim zajednicama kao i prema političkim vlastima nastojao djelovati u skladu s tadašnjim stavovima opće Katoličke Crkve. U njima se nije dao pokolebati ni onda kad se državni poglavar NDH miješao u pitanja vjere, i kad mu je u vrijeme komunističke vladavine bilo ponuđeno da Crkvu u Hrvatskoj odvoji od Rimske Crkve i papinstva.

12. Poštovani i dragi Krašićanci, nazočna braćo svećenici, redovnici i redovnice i drugi vjernici, te svi vi koji ste nam se pridružili putem izravnog prijenosa Laudato Televizije. Radostan sam što pripadate velikom broju onih ljudi u našoj domovini i svijetu koji očima vjere prepoznaju Stepinčevu duhovnu veličinu, dive joj se, nastoje slijediti njegov primjer, kloneći se da vaše hrvatstvo bude isključivo, ispunjeno neprijateljstvom, mržnjom ili nesnošljivošću prema bilo kome. U tom raspoloženju od srca vam čestitam spomendan bl. Alojzija Stepinca. Tebi pak bl. Alojzije, zajedno s ovim Božjim narodom na čelu s krašićkim župnikom i drugim svećenicima duboko zahvaljujem što si kao vjerni Isusov učenik sve do mučeništva, požrtvovni i neustrašivi pastir njegove Crkve, ispunjen ljubavlju prema svome narodu i pripadnicima drugih naroda, postao naš ponos i slava. Pomozi da te vjerodostojnim evanđeoskim životom nasljeđujemo u suvremenom svijetu i tako proslavljamo. Blaženi Alojzije, moli za nas i s nama. Amen.

✠ Antun Škvorčević
požeški biskup emeritus